

Position paper Ingrado ten behoeve van rondetafelgesprek Toekomst van thuisonderwijs en leerplicht d.d. 7 oktober 2026

Rotterdam, 24 september 2026

Iedere jongere heeft recht op onderwijs en ontwikkeling

Ingrado is de branche- en belangenvereniging voor leerplicht en Doorstroompunt. Samen met onze leden maken wij werk van het recht op onderwijs en ontwikkeling voor iedere jongere. Niet alleen omdat dit recht is vastgelegd in wet- en regelgeving en internationale verdragen, maar omdat het onze gezamenlijke verantwoordelijkheid is om ervoor te zorgen dat iedere jongere mee kan doen in de maatschappij. We pleiten er in dit position paper voor om dit recht leidend te laten zijn bij het maken van keuzes ten aanzien van thuisonderwijs. Daarbij is het afschaffen van de vrijstelling van de leerplicht op grond van richtingsbezwaren (5 onder b Lpw) eerste prioriteit.

Vrijstelling 5 onder b ondermijnt het recht op onderwijs en ontwikkeling

Dit wetsartikel is in onze ogen in strijd met het recht op onderwijs en ontwikkeling van kinderen. Als een kind wordt vrijgesteld van de leerplicht, onttrekt de overheid zich aan haar verantwoordelijkheid om het recht op onderwijs van dat kind te realiseren. Daarnaast maakt dit artikel het recht op onderwijs van kinderen ondergeschikt aan de geloofsovertuiging van ouders. De recente uitspraak van de Hoge Raad maakt de geloofsovertuiging van ouders ondergeschikt aan het recht op onderwijs van kinderen en bevestigt ons in dit standpunt.

Ook zien wij dat ouders die de voorkeur geven aan thuisonderwijs, een vrijstelling op basis van artikel 5 onder b Lpw gebruiken als 'geitenpaadje' om hun kinderen thuisonderwijs te geven. Waarom dit een onwenselijke situatie is, lichten wij hieronder toe.

De huidige situatie biedt kinderen onvoldoende bescherming

Als een vrijstelling van de leerplicht op grond van richtingsbezwaren ontstaat, verdwijnen kinderen uit het zicht van de overheid. De leerplichtambtenaar heeft geen rol meer en ervaart dat het steeds moeilijker is om in contact te komen met ouders die een beroep op deze vrijstelling doen. Kinderen met deze vrijstelling worden vanzelfsprekend niet meer gezien op school en worden daarmee ook niet meer gezien door de schoolarts.

Ouders kunnen ervoor kiezen hun kind zelf onderwijs te geven maar zijn daar niet toe verplicht. Als zij thuisonderwijs geven is er bovendien geen zicht op de kwaliteit van dat onderwijs. Dus kinderen met een vrijstelling 5 onder b *kunnen* thuisonderwijs krijgen en *kunnen* opgroeien in een veilige omgeving maar het huidige stelsel biedt onvoldoende waarborgen om vast te stellen of dat het geval is.

Met een groot deel van de kinderen die deze vrijstelling heeft gaat het waarschijnlijk goed. Tegelijkertijd zijn er helaas te veel situaties bekend waarin pas laat bleek dat het niet goed ging. We verwijzen in dat verband naar de geschiedenis van de kinderen van Ruinerwold¹ en de jongeren die aan het woord kwamen in de uitzending van BOOS over artikel 5 onder b².

De sterke toename van het aantal vrijstellingen 5 onder b in de afgelopen jaren in combinatie met de ervaring van leerplichtambtenaren dat het steeds moeilijker is om in contact te komen met ouders die een beroep doen op deze vrijstelling, zien wij dan ook als een zeer onwenselijke ontwikkeling.

School als de meest geschikte plek voor kwalificatie, socialisatie en allocatie.

Ingrado ziet school als de meest geschikte plek voor jongeren om zich voor te bereiden op een leven in de maatschappij. School is niet een plek waar alleen vakken geleerd worden (kwalificatie), maar is juist ook een plek waar kinderen zich sociaal ontwikkelen. Een plek waar ze ontdekken wie ze zijn in relatie tot anderen en leren omgaan met mensen die anders zijn dan zijzelf (socialisatie). Bovendien is het onderwijs op school een plek waar kinderen erachter komen wat hun talenten zijn en welke ze willen en kunnen inzetten in de maatschappij en op de arbeidsmarkt (allocatie). Thuisonderwijs is met name voor die socialisatiefunctie maar mogelijk ook voor de kwalificatie- en allocatiefunctie aanzienlijk minder geschikt en daarmee niet in het belang van kinderen.

Ons standpunt met betrekking tot thuisonderwijs

Ingrado is van mening dat thuisonderwijs alleen in uitzonderlijke gevallen mogelijk moet zijn. Dat wil zeggen dat kinderen in principe naar school gaan tenzij die plek voor hen (tijdelijk) niet geschikt is als gevolg van bijvoorbeeld ziekte of psychische omstandigheden. Het betekent niet dat thuisonderwijs als formele onderwijsvorm erkend zou moeten worden.

Als thuisonderwijs toch wettelijk geregeld wordt, moeten het recht op onderwijs en ontwikkeling en het welzijn van jongeren daarin centraal staan. Dat betekent dat aannemelijk moet worden gemaakt dat een kind meer gebaat is bij onderwijs thuis dan bij onderwijs op een school en dat gewaarborgd moet worden dat thuisonderwijs van goede kwaliteit is. In het huidige systeem waarin richtingsbezwaren van ouders leidend zijn, is dat niet het geval. Ingrado pleit daarom in de eerste plaats voor de afschaffing van artikel 5 onder b Lpw.